

โรคแอนแทรกซ์ (Anthrax)

โรคแอนแทรกซ์ (Anthrax) เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ชื่อ *Bacillus anthracis* เป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน สัตว์พาหะหลัก คือ โค กระบือ แพะ แกะ

ลักษณะโรค

โรคแอนแทรกซ์ หรือชาวบ้านเรียกว่าโรคกาฬ เป็นโรคที่รู้จักกันมาแต่โบราณกาล แอนแทรกซ์นับว่าเป็นโรคระบาดสำคัญโรคหนึ่งในพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 เป็นโรคติดต่ออันตรายร้ายแรงที่เกิดขึ้นได้ในสัตว์กินหญ้าแทบทุกชนิด ทั้งสัตว์ป่า เช่น ช้าง เก้ง กวาง และสัตว์เลี้ยง เช่น โค กระบือ แพะ แกะ แล้วติดต่อไปยังคนและสัตว์อื่น เช่น เสือ สุนัข แมว สุนัข โรคนี้มักจะเกิดในท้องที่ซึ่งมีประวัติว่าเคยมีโรคนี้ระบาดมาก่อน แต่ปัจจุบันเนื่องจากการคมนาคมสะดวกและรวดเร็ว พ่อค้าสัตว์มักจะนำสัตว์ป่วย หรือสัตว์ที่อยู่ในระยะฟักตัวของโรคไปขายในท้องถิ่นอื่น ทำให้เกิดการกระจายของโรคไปไกล ๆ ได้ เชื้อนี้ก่อให้เกิดโรคในคน 3 แบบ คือที่ผิวหนัง ที่ปอดจากการสูดดม ที่ทางเดินอาหารและ oro-pharynx จากการกินเชื้อนี้เข้าไป

ระยะฟักตัว

- ในคน ตั้งแต่รับเชื้อจนถึงขึ้นแสดงอาการ อยู่ระหว่าง 12 ชั่วโมง ถึง 7 วัน แต่ถ้าเป็นกรณีสูดหายใจเอาสปอร์ของเชื้อจากการใช้เป็นอาวุธชีวภาพ ระยะฟักตัวอาจยาวนานถึง 60 วัน
- ในสัตว์ ส่วนมากระยะฟักตัวจะเร็ว โดยเฉพาะในรายที่รับเชื้อทั้งจากการกินและการหายใจเอาเชื้อเข้าไป

วิธีการติดต่อ

- ส่วนใหญ่จะติดทางผิวหนังโดยการสัมผัสสัตว์ป่วย หรือสัมผัสกับผลิตภัณฑ์สัตว์ที่ได้มาจากสัตว์ป่วย บุคคลที่เป็นโรคนี้พบมากในกลุ่มที่มีอาชีพทางเกษตรกรรม นอกจากนี้ได้แก่ คนฆ่าหมี เนื้อ สัตว์แพทย์ หรือผู้ที่ใกล้ชิดกับสัตว์ป่วย โรคติดมาสู่คนเนื่องจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือขาดความระมัดระวัง หรืออาจเป็นเพราะความยากจน เมื่อสัตว์ตายจึงฆ่าหมีเนื้อมาบริโภค อย่างไรก็ตามอุบัติการณ์ของโรคที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้งมักจะเกิดขึ้นในสัตว์ก่อน แล้วคนจึงไปติดเชื้อเข้ามา แอนแทรกซ์ผิวหนังจะเกิดจากเชื้อเข้าสู่ผิวหนังบริเวณรอยถลอกหรือบาดแผล โรคแอนแทรกซ์ทางเดินหายใจเกิดจากการสูดหายใจเอาสปอร์ซึ่งติดมากับขนสัตว์ที่ส่งมาจากท้องถิ่นมีโรค (endemic area) การติดต่อทางระบบหายใจยังไม่มีเคยมีรายงานในประเทศไทย ส่วนแอนแทรกซ์ของระบบทางเดินอาหารและอโรฟาริงมีสาเหตุจากการกินเนื้อสัตว์ที่ป่วยตายด้วยโรคนี้ แล้วไม่ปรุงให้สุกเพียงพอ ส่วนมากสัตว์จะติดโรคจากการกินและหายใจได้รับสปอร์ซึ่งอยู่ตามทุ่งหญ้าที่เคยมีสัตว์ตายด้วยโรคนี้มาก่อน แต่ในช่วงต้น ๆ ของการระบาดของโรค (ปลายฤดูร้อนต่อต้นฤดูฝน) สัตว์จะติดโรคจากการกินและจากการหายใจพร้อม ๆ กัน โดยเกิดจากขณะที่สัตว์หมีเนื้อกินหญ้าก็จะดึงเอารากที่ติดดินขึ้นมาด้วย สปอร์ของแอนแทรกซ์ที่ติดอยู่ตามใบหญ้าและในดินก็จะเข้าทางปากและฝุ่นที่ปลิวฟุ้ง ขณะดึงหญ้าสปอร์ก็จะเข้าทางจมูกโดยการหายใจเข้าไป

การติดต่อในคน

- การรับประทานเนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่มีเชื้อ
- การสัมผัสสัตว์ที่ป่วย หรือตายผิดปกติ
- จากการหายใจเอาฝุ่นดินที่มีสปอร์เชื้อเข้าไป

อาการ

- มีไข้ ไอ หายใจไม่อึด เจ็บหน้าอก
- เป็นแผลเนื้อตายสีดำ ขอบแผลนูนเป็นวงคล้ายพุทรีจี (Eschar)
- อาการระบบทางเดินอาหาร คลื่นไส้ อาเจียน อุจจาระร่วงหรือถ่ายเป็นสีดำ

การควบคุมและป้องกัน

- แยกสัตว์ป่วยออกจากฝูง
- หลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์ติดเชื้อหรือซากสัตว์ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีประวัติการระบาด
- สวมอุปกรณ์ป้องกันเมื่อต้องสัมผัสสัตว์หรือซากสัตว์ เช่น ถุงมือ หน้ากาก เสื้อคลุมกันเปื้อน
- ใช้น้ำยา ฟอर्मาลิน (Formalin) หรือ โซเดียมไฮดรอกไซด์ (Sodium hydroxide) 5-10% ราดฆ่าเชื้อ
- หลังสัมผัสกับเนื้อสัตว์ควรล้างมือ และอุปกรณ์ให้สะอาดเสมอ
- เลือกระบิโภคเนื้อสัตว์ที่ได้รับกาวรับรอง อาหารปลอดภัย
- ไม่รับประทานอาหารจากเนื้อสัตว์ที่ดิบ หรือสุกๆ ดิบๆ

อ้างอิง : ข้อมูลจาก : กรมควบคุมโรค https://ddc.moph.go.th/disease_detail.php?d=1

: สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ : <http://www.dld.go.th/biologic>